

Kapłan jest człowiekiem Eucharystii. To, co na przestrzeni prawie pięćdziesięciu lat kapłaństwa jest dla mnie najważniejsze i najświętsze, to jest sprawowanie Eucharystii. Świadomość tego, że spełniam ją stając przy ołtarzu *in persona Christi*, jest dominująca. W ciągu tych lat nigdy nie opuściłem sprawowania Najświętszej Ofiary. Jeśli to miało miejsce, to tylko z powodów ode mnie niezależnych.

Msza święta jest absolutnie centrum mojego życia i centrum każdego dnia w moim życiu. Ona znajduje się też w samym centrum teologii kapłaństwa, a teologii tej uczyłem się nie tylko z podręczników, ile na żywych wzorach świętych kapłanów.

Przemówienie z okazji 30-łccia dekretu *Presbyterorum ordinis*, wygłoszone 27 października 1995 roku podczas audiencji generalnej, *L'Osservatore Romano* (wyd. pol.) 1 (179) 1996.

Pierwszy w zmienionej szacie numer *Anamnesis* oddajemy do druku w dniu, w którym przed pięćdziesięciu laty Pan nasz Jezus Chrystus, Odkupiciel człowieka, udzielił Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II bezcennego daru swego Jedyne Kapłaństwa. Składamy Bogu dzięki za charyzmatyczny wpływ tego „daru i tajemnicy” na samo serce egzystencji Kościoła i jego misji wobec współczesnego świata.

Wielbimy wciąż Boga za tak czytelne i skuteczne sakramentalne uobecnienie w Ojcu Świętym Jezusa Chrystusa – Nauczyciela, Liturga i Pasterza. To On objawia dziś przez posługę Papieża blask swojej Prawdy, odsłania z mocą kapłanom i świeckim Życie udzielane w Liturgii, zwłaszcza eucharystycznej – stanowiącej, jak wyznaje Ojciec Święty, absolutne centrum jego życia – i niestrudzenie gromadzi ludzi ze wszystkich języków, ludów i narodów.

Przejrzysta duchowość kapłańska „naszego Papieża Jana Pawła” promieniuje na cały Kościół, zakorzenia lud kapłański w tajemnicy paschalnej sięgającej misterium Trójcy i utrzymuje go w absolutnej wierności (*assoluta fedeltà*) Tradycji, wiernej Piotrowi – Piotrowi Wszystkich Czasów.

ANAMNESIS 1996/97

pierwszy rok przygotowań przed Jubileuszem Wcielenia
Okres Adwentu i Bożego Narodzenia

Rok liturgiczny uobecnia w czasie i realizuje odwieczny plan Boga. Boże Narodzenie objawia działanie Boga Ojca, Stworzyciela – Adwent zwiastuje tę tajemnicę. Pascha objawia działanie Syna Bożego, Odkupiciela – Wielki Post zapowiada tę tajemnicę. Pięćdziesiątnica objawia działanie Ducha Świętego, Uświęciciela i Dokonawcy – okres tygodni paschalnych wprowadza w tę tajemnicę. Czas zwykły to czas Kościoła, który objawia działanie Osób Przenajświętszej Trójcy w życiu ludzi.

Rozpoczynamy nowy rok życia Kościoła. Pierwszy z trzech poprzedzających Wielki Jubileusz Odkupienia. Rok poświęcony Chrystusowi, Słowu Ojca, które stało się człowiekiem za sprawą Ducha Świętego. Anioł Pański zwiastował Pannie Maryi – i Słowo stało się Ciałem, zamieszkało między nami i jest z nami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata. I wciąż mówi: Idźcie i nauczajcie, udzielając chrztu. Odpowiedzią na nakaz Chrystusa jest wiara żywa.

Najpilniejszym zadaniem
jest formacja biblijna i liturgiczna ludu Bożego

Jan Paweł II, List Apostolski w dwudziestą piątą rocznicę
ogłoszenia Konstytucji Soborowej *Sacrosanctum Concilium*, 15

OD REDAKCJI: NOWE ZADANIA – NOWY KSZTAŁT ANAMNESIS

Drodzy Czytelnicy,

Anamnesis, pismo Komisji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski, ukazuje się od tej chwili nie tylko w zmienionej szacie, ale z nowym zamysłem redakcyjnym.

1. Krótko o genezie pisma i jego nowym przeznaczeniu

Pierwszych siedem numerów miało charakter biuletynu Komisji do użytku wewnętrznego Episkopatu – biuletyn ten pomyślany został jako sposób przekazywania Księżom Biskupom aktualnych

informacji i materiałów dotyczących duszpasterstwa liturgicznego i wręczany im był podczas zebrań plenarnych Konferencji Episkopatu, kiedy miano obradować nad sprawami Liturgii.

W uroczystość św. Wojciecha, 23 kwietnia 1996 roku, wszedł w życie zatwierdzony przez Stolicę Apostolską nowy *Statut* Konferencji Episkopatu Polski. Według tego *Statutu* Komisja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów (powstała w miejsce dawnej Komisji do spraw Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego) ma czuwać nad wprowadzaniem w życie zarządzeń Stolicy Apostolskiej i Episkopatu Polski w sprawach kultu. Ma się troszczyć o przekłady tekstów i instrukcji liturgicznych. Ma czuwać nad formacją liturgiczną duchowieństwa i wiernych i dbać o poprawność sprawowanej Liturgii, tekstów liturgicznych i o piękno pieśni kościelnych. Odpowiadać ma również za programy homiletyczne.

Komisja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów nie sprostą tym zadaniom, jeśli nie będzie forum szerszej wymiany myśli na ich temat. Dlatego ósmy, nowy numer *Anamnesis* adresowany jest do tych wszystkich instytucji i osób, które w jakikolwiek sposób odpowiedzialne są za sprawy Liturgii i duszpasterstwa liturgicznego w Kościele.

Zmiana adresata ma więc na celu usprawnienie współpracy w tej dziedzinie pomiędzy Komisją Episkopatu a diecezjalnymi komisjami liturgicznymi, które na łamach *Anamnesis* będą mieć również sposobność do wymiany doświadczeń między sobą. W poszczególnych diecezjach jest bowiem wiele ciekawych i dojrzałych inicjatyw i wypracowanych instrukcji, o których inne diecezje nie wiedzą, a mogłyby się na nich wzorować – jak również jest wiele problemów i zagrożeń, o których będzie można pisać, o ich rozwiązanie prosić i w ten sposób wzajemnie się wspierać. Aktywne ośrodki duszpasterstwa liturgicznego – diecezjalne, zakonne, uniwersyteckie – będą mogły służyć inspiracją ośrodkom czy animatorom w diecezjach o mniejszych tradycjach.

Oprócz diecezjalnych komisji liturgicznych *Anamnesis* powinno dotrzeć do dyrektorów diecezjalnych wydziałów duszpasterstwa ogólnego, do wykładowców seminariów duchownych i uniwersyteckich wydziałów teologicznych, do bibliotek seminariów diecezjalnych i zakonnych, do domów zakonnych i nowicjatów – a więc wszędzie tam, gdzie może się znów rozpocząć odnowa Kościoła przez pogłębienie świadomości uczestnictwa w Liturgii.

2. „Centrum życia Kościoła stanowi nieodmiennie Liturgia”

Zaczeliliśmy od tego zdania pierwszy numer *Anamnesis* (z 20 października 1994 roku). Wypowiedział je Ojciec Święty Jan Paweł II 13 czerwca 1994 r. na Nadzwyczajnym Konsystorzu Kardynałów w przededniu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. A w swym Liście apostolskim wydanym na dwudziestopięciolecie *Sacrosanctum Concilium* napisał: „Jeżeli dziś można uznać, że reforma Liturgii, taka jakiej chciał Sobór Watykański II, została już zrealizowana, to zadaniem do wykonania pozostaje wciąż jeszcze duszpasterstwo liturgiczne, które pozwoli z bogactwa Liturgii obficie czerpać moc spływającą z Chrystusa na wszystkie członki Jego Ciała, którym jest Kościół”¹.

Można więc powiedzieć paradoksalnie, że trzeba odnowić Ruch Odnowy Liturgicznej – ten od stu lat trwający „wielki powiew, który przynaglił Kościół”² i przyczynił się tak wydatnie do rozpoznania przez Ojców Soborowych w Liturgii „źródła i szczytu” życia Kościoła. Sobór wydał dekryty, które zmieniły oblicze Liturgii. O ile jednak Ruch Odnowy Liturgicznej rozpoczął się „oddolnie”, wśród teologów i duszpasterzy z ośrodków żyjących Liturgią sakramentalną i Modlitwą liturgiczną, i spotkał się z profetycznym podjęciem tych sugestii przez papieża Eucharystii św. Piusa X, który nadał mu potężny impuls – teraz odbywa się proces odwrotny: to Biskup Rzymu, poprzez dekryty Soboru i instrukcje wykonawcze Kongregacji, wraz ze wszystkimi Biskupami, którzy są świadomymi niczym nie zastąpionej roli Liturgii w przekazie Życia Boga w Paschalnym Misterium, chce obudzić świadomość wszystkich wiernych Kościoła, kapłanów, zakonników, świeckich.

Jeszcze jedno. Ponieważ święta Liturgia jest jedynym źródłem życia Kościoła, musi być strzeżona jak życiodajne źródło. Skażenie tej wody to śmierć. Dlatego sam Biskup Rzymu czuwa nieustannie nad czystością obrzędów, nad ich kształtem i treścią. Jan Paweł II mówi o tym z całą mocą, używając określeń, które stały się już hasłami: *assoluta fedelta, romanitas, ministerium Petrinum*.

„Wydaje się, iż nadszedł czas (przypominam znane słowa Ojca Świętego), aby odnaleźć ten wielki powiew, który przynaglił Kościół wówczas, gdy Konstytucja *Sacrosanctum Concilium* była przygotowywana, dyskutowana, przegłosowana i zatwierdzona. Ziarno zostało zasiane: doznało srogości zimy, lecz zakiełkowało i stało się drzewem”³. I jeszcze ta myśl Papieża, wypowiedziana na Zjeździe

¹ List apostolski Ojca Świętego Jana Pawła II w dwudziestą piątą rocznicę ogłoszenia Konstytucji Soborowej *Sacrosanctum Concilium* o Świętej Liturgii, 10.

² Tamże, 23.

³ Tamże.

Przewodniczących i Sekretarzy Krajowych Komisji Liturgicznych w 1984 roku: należy zważać na „zachowanie wielkiej równowagi między tym, co Boże, i tym, co ludzkie; hierarchią i wiernymi; tradycją i postępem; prawem i dostosowaniem; poszczególnym człowiekiem i wspólnotą; milczeniem i chóralnym uniesieniem. Tylko w ten sposób Liturgia ziemską będzie mogła związać się z Liturgią w niebie (...), gdzie utworzy się jeden chór (...), by jednym głosem śpiewać chwałę Ojca przez Jezusa Chrystusa”⁴.

Pragniemy na łamach *Anamnesis* odzwierciedlić ten „wielki powiew” i tę „wielką równowagę”. W naszych trudnych czasach jedno i drugie jest potrzebne Kościołowi. I tu od razu prośba i apel o współpracę. Konieczny jest „informacyjny dwutakt”: redakcja *Anamnesis* będzie informować swych Czytelników o wszystkich ważnych zagadnieniach, które zdoła przygotować i opracować, ale też spodziewa się, że Czytelnicy odbiją echem, że będzie rezonans, że to echo wesprze pracę Komisji i że zrodzą się owoce dla dobra Kościoła.

3. Układ działów w *Anamnesis*

Z zadań postawionych przed Komisją Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów wynika przekrój zagadnień, które winny znaleźć swe odbicie w piśmie. Przewidujemy, że każdy numer *Anamnesis* będzie miał dziesięć działów, potraktowanych obficie lub skąpo, zależnie od zgromadzonego i wypracowanego przez Komisję czy nadesłanego materiału. Oto układ działów:

OD REDAKCJI

- I. ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ I EPISKOPATU POLSKI
- II. FORMACJA LITURGICZNA
 - DUCHOWIEŃSTWA I WIERNYCH
 - MŁODZIEŻY I DZIECI
- III. DUSZPASTERSTWO LITURGICZNE
- IV. PROGRAMY HOMILETYCZNE
- V. ŚPIEW I MUZYKA LITURGICZNA
- VI. SZTUKA LITURGICZNA
- VII. LITURGIA PRZED JUBILEUSZEM 2000
- VIII. PRZEKŁADY TEKSTÓW I INSTRUKCJI LITURGICZNYCH
- IX. AKTUALNE WYDARZENIA I PROBLEMY
- X. INFORMACJE RÓŻNE I ODPOWIEDZI REDAKCJI

Każdy z tych rozdziałów będzie przedstawiał materiały według następujących wątków:

- 1. Dekrety i instrukcje
- 2. Wątek historyczny
- 3. Aspekt teologiczny
- 4. Wymiar prawny
- 5. Duchowość
- 6. Sugestie duszpasterskie
- 7. Materiały z sympozjów i kongresów
- 8. Książki i czasopisma

Jest to układ maksymalny – i trzeba od razu wyjaśnić, że ze względu na szczupłe rozmiary pisma nie każdy numer *Anamnesis* będzie obejmował wszystkie wyszczególnione zagadnienia, zresztą akcenty padać będą zależnie od aktualnej potrzeby i dostarczonych materiałów.

Przykładem jest właśnie ten numer pisma, który przekazujemy do rąk Czytelników. Jest w nim przedstawione nawet tylko jedno zagadnienie: katechumenat (sprawa wręcz symboliczna – bo w Kościele wszystko od katechumenatu się zaczyna). Ósmy numer *Anamnesis* zawiera mianowicie materiały z ogólnopolskiego Sympozjum Katechumenalnego, które odbyło się w Sandomierzu w dniach 16 i 17 września 1996 roku, pod patronatem Komisji.

4. Milenijne wspomnienie (anamnesis) tajemnicy Wcielenia

Przez najbliższe trzy lata będziemy niejako nanizywać poruszane w piśmie tematy na trzy wątki zaproponowane przez Ojca Świętego całemu Kościołowi. Jak wiadomo, rok najbliższy poświęcony jest Synowi Bożemu, ze szczególnym podkreśleniem ożywienia wiary i ponownego odkrycia sakramentu

⁴ Tamże.

chrztu. Rok drugi poświęcony jest Duchowi Świętemu i Jego ubecniającej, epikletycznej obecności wewnątrz Wspólnoty uczniów Chrystusa, ze szczególnym podkreśleniem teologalnej cnoty nadziei i sakramentu bierzmowania. Rok trzeci to rok wielbienia Boga Ojca i szukania w Nim źródła miłości, a ponieważ droga przez Syna w Duchu Świętym do Ojca wymaga nieustannego nawrócenia, położony zostanie akcent na sakramencie pokuty – bezpośrednio przygotowujący do Roku Eucharystii, jakim według zamysłu Papieża ma być Rok Dwutysięczny.

W ten sposób „rok Eucharystii” będzie już nie przygotowaniem, lecz ukazaniem kresu, gdzie czas przechodzi w wieczność. Eucharystia to ostatnie słowo, które nie przeminie „aż do skończenia świata” (Mt 28,20). W Niej bowiem „wszystko zostaje powiedziane i nie można dodać nic więcej. Dlatego nie można żyć bez Eucharystii, bo nie ma innego języka, w który tak głęboko jest wpisane życie każdego z nas. To życie nazywa się życiem wiary”⁵.

Widać ścisłą analogię między tym głęboko przemyślanym i prostym schematem świętowania Wielkiego Jubileuszu Wcielenia – w optyce cnót teologalnych i sakramentów inicjacji – a rokiem liturgicznym. Misterium jest jedno i uobecnia się całe w każdym akcie Świętej Liturgii, ale człowiek nie jest w stanie objąć go jednym aktem myśli. Bóg Trójjedyny jest cały w akcie stworzenia, zbawienia i uświęcenia człowieka, ale objawia się jako Ojciec-Stworzyciel, Syn-Odkupiciel i Duch-Uświęciciel. Stąd tak jak jedno misterium Bożo-ludzkie rozszcza się na spektrum tajemnic roku kościelnego, „działanie” każdej z Osób Trójcy odbić się ma i scalić w życiu Kościoła. A misterium Kościoła ma się wyrazić w „całowywocie” (Norwid) każdego ucznia Chrystusa.

Jest nieprzypadkowa zbieżność – choć nie zaplanowana – prezentowanych w tym „programowym” numerze *Anamnesis* materiałów z osi przygotowań do Wielkiego Jubileuszu: są nią sakramenty chrześcijańskiego wtajemniczenia. Sympozjum katechumenalne zapowiada więc niejako, poprzedza i streszcza trzyletni program tematów *Anamnesis*: poganie, którzy wchodzą do Kościoła przez bramę sakramentów inicjacji, przemieniają się w uczniów Chrystusa, by odtąd razem z nimi pogłębiać duchowość przyjętego chrztu, bierzmowania i Eucharystii związanej z sakramentem pokuty. Nieprzypadkowy więc – choć znów nie zaplanowany, bo zrodzony w dyskusji – jest temat przyszłorocznego sympozjum: inicjacja i reinicjacja. Wpisuje się on wyraźnie w jubileuszowe obchody ogłoszone przez Ojca Świętego: trzeba nam „odwołać się w ciągu tego roku do ponownego odkrycia Chrztu jako fundamentu chrześcijańskiego życia”⁶. Zgodnie z programem obchodów Milenium najbliższe nasze sympozjum poświęcone będzie głównie zagadnieniom związanym z reinicjacją w sakrament chrztu świętego – pierwszy z sakramentów inicjacji, ale stanowiący z nimi, poprzez *nexus sacramentorum*, nierozdzieloną całość.

5. Plany na przyszłość

W trakcie obrad tegorocznego Sympozjum dotknięto palącego problemu ludzi ochrzczonych, ale nie wtajemniczonych, nie objętych procesem inicjacji. Uczestnicy postanowili więc, że we wrześniu 1997 roku (konkretny termin podamy w 9 numerze *Anamnesis*) zostanie zorganizowane, jak wspomniano, podobne sympozjum na temat: „Inicjacja i reinicjacja chrześcijańska”. Słowo „inicjacja” dotyczy – jak wiadomo wyłącznie katechumenów, a więc dorosłych przygotowujących się do sakramentów inicjacji (chrztu, bierzmowania, Eucharystii). Już dzisiaj trzeba przypomnieć: termin „katechumen” określa tylko ludzi dorosłych przygotowujących się do chrztu, nigdy zaś ludzi przygotowujących się do przyjęcia innych sakramentów. „Reinicjacja” to proces przekazu wiary ochrzczonym, ale nie rozumiejącym sensu ani skutków przyjętych sakramentów i nie dającym na co dzień świadectwa Dobrej Nowinie.

Pragnę na koniec – skoro mowa o planach na przyszłość – wyrazić gorące pragnienie, które już wielokrotnie wypowiedziano: koniecznie trzeba powołać do istnienia dla potrzeb Episkopatu Polski naukowo-dydaktyczno-wydawniczy Ośrodek Duszpasterstwa Liturgicznego. „Instytucja ta – informowaliśmy o tym w ostatnim numerze *Anamnesis* – powinna być w żywym kontakcie z Komisją Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, istniejącymi już Instytutami Liturgicznymi pracującymi w ramach Wydziałów Teologicznych, przewodniczącymi Diecezjalnych Komisji Liturgicznych a także z dyrektorami Duszpasterstwa Ogólnego wszystkich diecezji”. Propozycja ta została życzliwie przyjęta przez Plenarną Konferencję Episkopatu Polski.

⁵ Te słowa wypowiedział Jan Paweł II w Como 5 maja 1996 roku, podczas spotkania z młodzieżą wizytowanej diecezji. Cyt. za *L'Osservatore Romano* (wydanie polskie) nr 7-8 (185) 1996, 23.

⁶ List apostolski *Tertio Millennio Adveniente*, 41.

Zanim taki Ośrodek powstanie, mógłby on w pewnym sensie zacząć istnieć na łamach *Anamnesis*. W ten sposób mogliby współtworzyć go wszyscy, którym leży na sercu posługa Obecnemu w świętej Liturgii, którzy tę posługę pełnią – przy ołtarzu, na katedrze uniwersyteckiej, piórem. *Anamnesis* może nas od dziś jeszcze bardziej zjednoczyć wokół wielkiej sprawy odnowy duszpasterstwa liturgicznego w przededniu trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa, *tertio millennio adveniente*. Spróbujmy odnowić ruch odnowy liturgicznej, ruch *par excellence* katolicki, czyli powszechny. Zapraszam do współpracy wszystkich polskich liturgistów, teologów, katechistów, katechetów, duchownych i świeckich – i wszystkich duszpasterzy miłujących Źródło i Szczyt życia Kościoła.

Bp Wacław Świerzawski
Przewodniczący Komisji Kultu Bożego
i Dyscypliny Sakramentów
Episkopatu Polski

Sandomierz, 1 listopada 1996 roku